

MEVLÂNÂ HALİD-İ BAĞDADÎ (1192-1242 H/1778-1827) -1-

(...dünden devam)

Mevlana Halid-i Bağdadi, 1778 yılında Kuzey Irak'ta Süleymaniye kentine bağlı Karadağ kasabasında doğdu. Babası Pir Mikâil'in, Kadirî tarikatine bağlı bir sûfî olduğu tahmin ediliyor. Baba tarafından soyunun Hz. Osman'a dayandığı rivayet edilir. Annesi de bölgenin ünlü bir tasavvuf âilesindendi. Karadağ'da çeşitli hocalardan ders üalıp medrese öğrenimini tamamladı.

Genç Halid, sadece dinî ilimlerle tatmin olmaz. O günün fennî ilimlerine de merak sarar, astronomi, fizik, geometri, matematik gibi ilimlerden de nasibini alır. Dini ilimlerle fenni bilgileri kaynaştıran bir anlayış içinde ilmî şahsiyetini teşekkül ettirir. Hattâ din dili olan Arap-ça'da o kadar ileri gider ki, meşhur büyük lügat kitabı Kamusu ezberler, okumaya başladığı Arapça büyük eserleri, hiç bir kelimesine takılmadan bitirmek kudretine kavuşur.

Nitekim okuttuğu eserlerin arasında meşhur tefsir Kadı Beydavi, Tuhfetü'l-Muhtacın Şerhi Mevâkîf ve Mekasîd gibi en zor eserlerin yer alışı da Halid-i Bağdadi'nin ilmi hüviyetine bir delil olarak görünmektedir.

Şeyhi Abdülkerim Berzencî'nin 1213 (1798/99) ölmesi üzerineyirmi bir yaşında iken Musul'da Berzencî medresesinin müderrisliğine getirildi ve yedi yıl bu görevi yaptı.

1805'te hac için yola koyuldu. Medine'de ve Mekke'de yaşadığı olaylar kendisini tasavvufa yöneltti. Medine'de tanıştığı bir zat, kendisine, şerîata muhalif hareketler gördüğü kimi kişileri hemen acele ile kınamaya kalkmamasını öğütledi. Mekke'ye vardığında karşılaştığı olayı kendisi şöyle anlatıyor:

"Medine-i Münevvere'de, "salih"lerden biri ile karşılaşp, özellikle irşadım konusunda faydalanmak istiyordum. Bir gün, Yemenli, "istikamet sahibi", âlim ve amil bir zatla karşılaştım. Hiç bir şey bilmeyen bir kişinin, büyük bir âlimden nasihat istemesindeki tavrını takınarak, bana öğüt vermesini talep ettim. Birçok nasihatte bulundu ve sonunda şöyle dedi: "Mekke-i Mükerrede, zahiri görünüşü şerîata ters düşse bile, gördüğün her şeye hemen karşı çıkmaya

kalkışma”. Mekke-i Mükerre-me’ye vardığımda, bir cuma günü, bir deve kurban eden kişinin eciri kadar sevaba nail olmak için, Mescid-i Haram’a erkenden geldim. Kâbe’ye karşı oturup “Delail” okumaya başladım. Bu sırada, siyah sakallı, gösterişsiz, basit bir kıyafet giymiş bir adamın geldiğini ve sırtını Kâbe’nin duvarına dayayıp, yüzünü bana çevirdiğini gördüm. İçimden, “Bu adam Kabe’ye karşı edep dışı davranıyor” diye düşündüm. Bu düşüncemin akabinde, o adam bana şunları söyledi: “Be adam! Sen bilmiyormusun, Allah katında mümine hürmet, Kabe’ye hürmetten daha üstündür. Tutup da, benim Kabe’ye sırtımı dönüp, yüzümü sana çevirmeme itiraz ediyorsun. Hem sen Medine’de yapılan nasihati ne çabuk unuttun”. Bu sözler üzerine, onun kesinlikle büyük bir “veli” olduğunu anladım ve hemen ellerine kapandım. Özür dileyerek beni irşad etmesini istedim. O da, “Senin irşadın bu diyarda değildir” deyip, eliyle Hindistan tarafını işaret etti. “Sana bu yönden işaret gelecektir ve irşadın orada olacaktır” diyerek sözünü tamamladı.”

(devamı yarın..)